

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Кафедра військової підготовки

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

ТАКТИКА

**ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ГРОМАДЯН
ЗА ПРОГРАМОЮ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ**

спеціальність БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗОВАНИХ
З'ЄДНАНЬ, ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ

кваліфікація КОМАНДИР ВЗВОДУ МЕХАНІЗОВАНИХ ВІЙСЬК

(ШИФР за ОПП 3.2)

2022-2023 навчальний рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Програму навчальної дисципліни (модулю) “ТАКТИКА”, військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, спеціальності: “БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗОВАНИХ З’ЄДНАНЬ, ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ”

розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського.

Розробники:

1. Бугаєвський Ігор Іванович, викладач кафедри військової підготовки, підполковник запасу.

Програму схвалено на засіданні кафедри військової підготовки

Протокол № 11 від «22» квітня 20 22 року

Завідувач кафедри військової підготовки

_____ А. Іванченко
(підпис)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Тактика” складена відповідно до програми військової підготовки командира взводу механізованих військ, галузі (спеціальності) 1601 ВІЙСЬКОВІ НАУКИ. (БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗОВАНИХ З’ЄДНАНЬ, ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ).

Предметом модуля є вивчення сучасного загальновійськового бою. Наукову основу модуля складають положення Воєнної доктрини України, теорія та практика підготовки і ведення бою (бойових дій) підрозділами механізованого батальйону (роти). Методологічну основу викладання модуля складають положення бойових статутів Сухопутних військ Збройних Сил та методика тактичної підготовки.

В основу підготовки громадян, які проходять військову підготовку, з модуля "Тактика" покладено навчання управлінню підрозділами механізованого батальйону (роти) у бою (бойових діях), діям підрозділів, як в умовах застосування противником зброї масового ураження, так і з використанням тільки звичайних засобів ураження.

Міждисциплінарні зв’язки: вивчення модуля має бути тісно пов’язано з іншими розділами програми військової підготовки: загальновійськова підготовка, організація та методика роботи з особовим складом, військово-технічна і військово-спеціальна підготовка.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістовних модулів:

- 3.2.01. Основи теоретичного курсу. Механізований батальйон (рота).
- 3.2.02. Механізований батальйон (рота) в оборонному бою.
- 3.2.03. Механізований батальйон (рота) у наступальному бою.
- 3.2.04. Участь підрозділів БТГр у стабілізаційних діях військ.
- 3.2.05. Пересування механізованого батальйону (роти).
- 3.2.06. Механізований батальйон (рота) під час розташування на місці.
- 3.2.07. Організація розвідки в механізованому батальйоні (роті).
- 3.2.08. Організація військового зв’язку в механізованому батальйоні (роті).
- 3.2.09. Організація інженерного забезпечення в механізованому батальйоні (роті).
- 3.2.10. Організація тактичного маскування в механізованому батальйоні (роті).
- 3.2.11. Організація радіаційного, хімічного, біологічного захисту в механізованому батальйоні (роті).
- 3.2.12. Організація технічного і тилового забезпечення в механізованому батальйоні (роті).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета:** навчити громадян, які проходять військову підготовку, основам підготовки та застосування підрозділів механізованого батальйону (роти) Сухопутних військ Збройних Сил України в сучасному загальновійськовому бою, під час участі у стабілізаційних діях військ та виконанні інших, визначених законодавством України, завдань; формувати у них практичні та організаторські навички для успішного виконання бойових завдань; розвивати у тих, хто навчається, ініціативу, самостійність і тактичне мислення щодо творчого застосування основних положень бойових статутів при виконанні завдань за призначенням.

Завдання: вивчення загальної характеристики ЗС України; основних тактичних понять, визначень, термінів, умовних позначень; загальних положень основних видів бою (бойових дій); змісту роботи командира підрозділу з підготовки (організації) бою (бойових дій); основ теорії і практики підготовки та застосування підрозділів механізованого батальйону (роти) Сухопутних військ Збройних Сил України в сучасному загальновійськовому бою, під час дій у стабілізаційних діях військ та виконанні інших, визначених законодавством України, завдань; надання знань з основ всебічного забезпечення роти (батальйону) в основних видах бою (бойових дій).

1.2. В результаті вивчення модуля громадяни повинні

– **знати:** зміст основних тактичних понять, визначень і термінів; основи, характерні риси, вимоги, принципи сучасного загальновійськового бою (дій); основи управління підрозділами під час підготовки та в ході бою (бойових дій); організаційно-штатну структуру, основне озброєння та бойову техніку підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України; організацію, озброєння і тактику дій підрозділів армій іноземних держав, їх слабкі та сильні сторони; основи підготовки та ведення загальновійськового бою (бойових дій) механізованим батальйоном; основи участі БТГр у стабілізаційних діях військ та виконанні інших, визначених законодавством України, завдань; основні положення з організації всебічного забезпечення підрозділів механізованого батальйону (роти); основні завдання, що виконує кожний вид бойового забезпечення в механізованому батальйоні (роті).

– **уміти:** застосовувати положення бойових статутів, настанов і керівництв, досвід військового мистецтва, сучасних збройних конфліктів у ході організації і ведення загальновійськового бою механізованим батальйоном (ротою) та у виконанні завдань під час участі підрозділів механізованого батальйону (роти) у стабілізаційних діях військ та виконанні інших, визначених законодавством України, завдань; застосовувати знання організації, бойових можливостей, тактики дій підрозділів сухопутних військ армій іноземних держав для оцінки складу і можливого характеру їх дій в бою та під час організації і ведення всіх видів військової розвідки; ефективно використовувати бойові можливості підрозділів механізованого батальйону (роти), їх штатне озброєння і військову техніку, а та-

кож приданих, підтримуючих підрозділів родів військ та вміло застосовувати їх за призначенням в залежності від бойової обстановки (ситуації); організувати і здійснювати підготовку підрозділу до бою; організувати всебічне забезпечення.

1.3. Згідно з вимогами програми військової підготовки громадяни, які проходять військову підготовку, повинні володіти наступними професійними компетентностями (КВП):

- здатність планувати, організувати та вести основні види бою (бойових дій), чітко визначати бойові завдання підпорядкованим, приданим підрозділам (вогневим засобам), орієнтуватися в складних умовах бойової обстановки (КВП-1);

- здатність приймати оптимальні рішення на основі аналізу отриманої інформації, оцінки обстановки та проведених тактичних розрахунків, управляти підпорядкованими і приданими підрозділами (вогневими засобами) та вогнем під час виконання покладених завдань у різних видах бою (бойових дій), розробляти та вести бойові документи (КВП-2);

- здатність організувати роботу з управління підрозділом з урахуванням міжнародних стандартів та євроатлантичних процедур роботи штабів (КВП-3);

- здатність організувати та безпосередньо проводити бойову підготовку особового складу, контролювати її хід, проводити злагодження підпорядкованих підрозділів (КВП-4);

- здатність організувати РХБ захист в підрозділі в різних умовах обстановки в ході виконання завдань за призначенням (КВП-6);

- здатність застосовувати теоретичні знання основних тактико-тактичних характеристик засобів зв'язку, які перебувають на озброєнні в підрозділах ланки взвод – батальйон та використовувати індивідуальні засоби зв'язку (КВП-11).

та отримати результати навчання (РНВП):

- застосовувати отримані знання та розуміння процесів планування, підготовки, ведення і забезпечення бою загальновійськовим підрозділом (тактичною групою) для прийняття обґрунтованих рішень в бойових умовах, вирішення нетипових завдань, віддання наказів (розпоряджень) та несення відповідальності за їх виконання (РНВП-1);

- розробляти та вести бойові документи, проводити тактичні розрахунки, приймати оптимальні рішення на основі аналізу отриманої інформації та обстановки (РНВП-2);

- використовувати практичні навички управління діями штатних та приданих підрозділів в різних видах бою (бойових дій) (РНВП-3);

- застосовувати навички оформлення бойових графічних документів (РНВП-4);

- організувати та безпосередньо проводити заходи бойової та індивідуальної підготовки, здійснювати контроль за її виконанням (РНВП-5);

- готувати різні види службових документів, використовуючи вміння обробки інформації на ПЕОМ (РНВП-7);

- планувати та організувати РХБ захист в основних видах бою, приймати швидкі та правильні рішення з метою максимального зменшення втрат особового складу та техніки (РНВП-11);
- використовувати засоби індивідуального й колективного захисту від зброї масового ураження, запалювальної та високоточної зброї противника (РНВП-12);
- використовувати практичні навички щодо обладнання та маскування окопів й укриттів, обладнання взводного опорного пункту та блокпосту (РНВП-13);
- використовувати основні штатні засоби зв'язку, які перебувають на озброєнні підрозділів ланки взвод – батальйон (РНВП-17).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин /4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

І СЕМЕСТР

Тема 1. (Змістовний модуль 3.2.01). Основи теоретичного курсу. Механізований батальйон (рота).

Загальна характеристика ЗС України. Мета, зміст і порядок вивчення модуля "Тактика" на кафедрі військової підготовки офіцерів запасу. Тактика як складова частина воєнного мистецтва. Види ЗС України, їх склад та призначення. Основні тактичні поняття, визначення та терміни. Основні умовні позначення, що застосовуються у бойових документах.

Основи загальновійськового бою. Види загальновійськового бою та їх стисла характеристика. Підготовка загальновійськового бою з урахуванням досвіду набутого підрозділами Збройних Сил України під час їх участі у проведенні операції об'єднаних сил (антитерористичної операції).

Організація, озброєння, бойова техніка, бойові можливості, тактика дій підрозділів сухопутних військ армій провідних країн світу. Призначення, організація, озброєння та бойова техніка мотопіхотного батальйону на БМП (БТР) (танкового батальйону). Основи наступального бою мотопіхотного (танкового) батальйону. Основи оборонного бою мотопіхотного (танкового) батальйону.

Організація, озброєння і бойова техніка механізованого (танкового) батальйону Збройних Сил України. Організація, озброєння і бойова техніка механізованого батальйону на БМП (БТР). Організація, озброєння і бойова техніка танкового батальйону.

Тактико-технічні характеристики основних зразків озброєння та військової техніки механізованого (танкового) батальйону Збройних Сил України.

Тема 2. (Змістовний модуль 3.2.02). Механізований батальйон (рота) в оборонному бою.

Основи оборонного бою. Складові елементи та тактичні показники побудови бою. Завдання, бойові порядки підрозділів БТР в оборонному бою. Побудова бойового порядку. Організація системи вогню. Організація протиповітряної оборони. Заходи протидії розвідці та ДРГ противника. Ураження противника під

час зближення (висування і розгортання). Відбиття атаки противника. Ведення бою за утримання опорних пунктів і вогневих позицій.

Тема 3. (Змістовний модуль 3.2.03). Механізований батальйон (рота) у наступальному бою.

Основи наступального бою. Складові елементи та тактичні показники побудови бою. Завдання, бойові порядки підрозділів БТГр в наступальному бою. Перехід в наступ з ходу. Перехід в наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником. Склад, завдання штурмових загонів (груп). Дії штурмових груп по захопленню будинків. Забезпечення тактичних дій підрозділів у населених пунктах.

Тема 4. (Змістовний модуль 3.2.04). Участь підрозділів БТГр у стабілізаційних діях військ.

Розгортання (побудова бойового порядку) підрозділів БТГр у районі відповідальності. Способи виконання завдань підрозділами у ході пошуку та знищення НЗФ.

Тема 5. (Змістовний модуль 3.2.05). Пересування механізованого батальйону (роти).

Основи здійснення маршу механізованим батальйоном (ротою). Елементи похідного порядку підрозділів механізованого батальйону (роти). Дії підрозділів на марші. Органи похідної охорони. Склад і завдання. Дії головної (бокової, тильної) похідної застави. Дії головного (бокового, тильного) дозору, дозорного відділення. Вихідні дані для проведення розрахунку маршу (пересування). Практика у проведенні розрахунків.

Тема 6. (Змістовний модуль 3.2.06). Механізований батальйон (рота) під час розташування на місці.

Організація охорони підрозділів механізованого батальйону (роти). Розташування механізованого батальйону (роти) у районах бойового призначення. Розташування у базовому таборі. Органи безпосередньої охорони. Склад і завдання. План охорони та оборони підрозділу. Бойовий розрахунок. Органи сторожової охорони. Склад і завдання. Дії підрозділів у складі сторожової застави.

II СЕМЕСТР

Тема 7. (Змістовний модуль 3.2.07). Організація розвідки в механізованому батальйоні (роті).

Розвідка, як вид бойового забезпечення. Мета, завдання та способи ведення військової розвідки. Вимоги до розвідки. Органи військової розвідки. Основні оптичні, оптико-електронні і радіолокаційні засоби розвідки.

Тема 8. (Змістовний модуль 3.2.08). Організація військового зв'язку в механізованому батальйоні (роті).

Основні завдання зв'язку. Вимоги, що пред'являються до зв'язку. Види та засоби зв'язку, їх призначення та характеристика. Способи організації

військового зв'язку в підрозділах механізованого батальйону. Порядок передачі сигналів, команд і постановки завдань по радіо.

Переносні радіостанції УКХ діапазону тактичної ланки управління. Призначення, тактико-спеціальні характеристики та загальна будова радіостанції УКХ діапазону. Порядок підготовки переносних радіостанцій УКХ діапазону до роботи. Правила ведення переговорів на засобах зв'язку.

Радіостанції бронеоб'єктів УКХ діапазону. Призначення та тактико-технічні характеристики радіостанції бронеоб'єктів. Загальна будова та органи управління радіостанцій бронеоб'єктів. Підготовка радіостанцій бронеоб'єктів УКХ діапазону до роботи. Робота на радіостанціях бронеоб'єктів в різних режимах.

Тема 9. (Змістовний модуль 3.2.09). Організація інженерного забезпечення в механізованому батальйоні (роті).

Мета та основні завдання інженерного забезпечення. Окопи, укриття та споруди, що використовуються для захисту особового складу та техніки.

Інженерні загородження та їх обладнання. Протитанкові та протипіхотні мінні поля. Порядок встановлення та знешкодження протитанкових та протипіхотних мін. Види невибухових протитанкових та протипіхотних загороджень.

Розвідка і подолання мінно-вибухових загороджень. Засоби розвідки та розмінування. Способи пророблення проходів в мінно-вибухових загородженнях.

Підривні роботи. Класифікація і основні властивості вибухових речовин і засобів підривання. Розрахунок зарядів для підривання дерева, метала і бетону. Заходи безпеки при проведенні підривних робіт.

Тема 10. (Змістовний модуль 3.2.10). Організація тактичного маскуваня в механізованому батальйоні (роті).

Тактичне маскуваня, його мета, завдання і способи маскуваня. Табельні та підручні засоби маскуваня. Способи захисту від високоточної зброї.

Тема 11. (Змістовний модуль 3.2.11). Організація радіаційного, хімічного, біологічного захисту в механізованому батальйоні (роті).

Основні поняття про зброю масового ураження. Стисла характеристика вражаючих факторів зброї масового ураження та їх вплив на організм людини. Хімічна та біологічна зброя. Нові види зброї масового ураження.

Організація радіаційного, хімічного, біологічного захисту в механізованому батальйоні (роті). Радіаційний, хімічний, біологічний захист як вид бойового забезпечення бою. Мета та завдання радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів.

Засоби індивідуального та колективного захисту від ЗМУ. Класифікація засобів індивідуального захисту від ЗМУ. Обладнання для захисту від зброї масового ураження сховищ та рухомих об'єктів військової техніки.

Тема 12. (Змістовний модуль 3.2.12). Організація технічного і тилового забезпечення в механізованому батальйоні (роті).

Організація і військова техніка підрозділів забезпечення механізованого батальйону. Технічне і тилове забезпечення. Матеріально-технічне забезпечення батальйону (роти). Основні завдання, що виконує тилове та технічне забезпечення.

Диференційований залік.

3. Рекомендована література

Основна (базова) література та джерела

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, частина II (батальйон, рота) / К.: КСВ, 2016 (Затверджено наказом Командувача Сухопутних військ Збройних Сил України № 238 від 25.05.2016 року).

2. Методичні рекомендації щодо застосування військ (сил) (для врахування під час набуття спроможностей військами (силами) для виконання завдань за призначенням). Генеральний штаб Збройних сил України Іч. Бібліотека ДСК інвентарний № 1603.

3. Комплект Стандартів індивідуальної підготовки військовослужбовців та колективної підготовки підрозділів. / К.: КСВ, 2013.

4. Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України. – К.: «Віпол», 2005.

5. Біла книга 2017. Збройні Сили України України / – К.: Міністерство оборони України, 2016»), 2016.

6. Стрйовий статут. Збройні Сили України України / – К.: Міністерство оборони України, 2000.

7. Ведення бойових дій вночі. Світлове забезпечення./ – К.: МОУ, 2015.

8. Вимоги безпеки під час проведення навчань і занять з бойової підготовки: методичний посібник./ - К.: КСВ, 2006.

9. Наказ НГШ від 25.04.2018 року № 170 «Про порядок затвердження Порядку оформлення оперативних (бойових) документів».

Допоміжна література та джерела

1. Настанова з організації і проведення загальновійськових тактичних і командно – штабних навчань, частина I (бригада, полк) / К.: Міністерство оборони України, 2005. – 197 с.

2. Настанова з організації і проведення загальновійськових тактичних і командно-штабних навчань, частина II (батальйон, рота) / К.: Міністерство оборони України, 2005. – 183 с.

3. Методика тактичної підготовки механізованої роти та батальйону / [затв. Командувачем Сухопутних військ Збройних Сил України]. – К: Міністерство оборони України. – 202 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства оборони України: <http://www.mil.gov.ua/>

2. Журнал "Військо України" (Центральний друкований орган Міністерства оборони України): <http://www.mil.gov.ua/index.php?part=vu&lang=ua;>

3. Науково-теоретичний та науково-практичний журнал "Наука і оборона"
<http://www.nio.mil.gov.ua/>;

4. Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/a#Find>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

Диференційований залік – II семестр.

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Вхідний контроль, поточний контроль, самоконтроль, модульний (ру-
біжний) контроль, семестровий контроль.